

Stručni rad

GLUHI UČENIK S UMJETNOM PUŽNICOM U OSNOVNOJ ŠKOLI

Martina Curk

OŠ Kozara Nova Gorica

Sažetak

U odgojno-obrazovnom programu danas mogu sudjelovati i djeca s posebnim potrebama. Među njima su i djeca s umjetnom pužnicom. Zanimalo nas je kako se učenik s umjetnom pužnicom osjeća i snalazi u normalnom obrazovnom procesu, u kojoj mjeri sudjeluje u nastavi te kako ga prihvaćaju njegovi školski kolege i prijatelji.

Važno je biti svjestan da i gluhi žele stjecati znanja, iskustva i sklapati nova prijateljstva, premda ih njihova „različitost“ u tome ograničava i trebaju prilagodbe. Stoga, potrebno ih je saslušati, pružiti im potrebnu pomoć, savjetovati ih, usmjeriti i neprestano ohrabrivati. Tako će i sami dobiti osjećaj sigurnosti, većeg samopouzdanja i osjećati se snažnije, uspješnije i korisnije u svijetu zvukova.

Ključne riječi: gluhoća, individualizirani program, prilagodba, uključenost

1. Uvod

Uključenost u odgojno-obrazovne programe omogućila je brojnoj djeci s posebnim potrebama, putem prilagodbe procesa učenja, prostora, vremena i drugim prilagodbama, uspješno sudjelovanje u redovnim odgojno-obrazovnim programima. [1]

Budući da će nakon odrastanja gluha djeca, odnosno, djeca s umjetnom pužnicom živjeti i raditi u svijetu zvukova, od iznimnog je značaja da pohađaju redovne odgojno-obrazovne programe. Uključenost ih može opremiti znanjima potrebnima za život u društvu zvukova. Također, njihovim vršnjacima koji nemaju poteškoća sa sluhom, pruža mogućnost upoznavanja i prihvaćanja različitosti. No, edukacija djece s umjetnom pužnicom je vrlo složena i u više se aspekata razlikuje od edukacije njihovih vršnjaka.

2. Opis slučaja

U članku je opisan slučaj desetogodišnjeg dječaka koji pohađa nastavu u jednoj od slovenskih osnovnih škola. Dječak se rodio gluhi i ima umjetnu pužnicu. Umjetnu pužnicu dobio je s četrnaest mjeseci.

Dječak je najprije pohađao prilagođeni program za predškolsku djecu s dodatnom stručnom pomoći, gdje su mu tjedno pripadala dva sata rada s surdopedagoginjom. Odluka njegovih roditelja da pohađa redovni vrtić pokazala se vrlo dobrom jer se već od rane mladosti družio s ostalom djecom i sudjelovao u programima za slušanje i razvijanje govora.

Prije upisa u osnovnu školu, pred Komisijom za usmjeravanje djece s posebnim potrebama, ponovo je pokrenut postupak usmjeravanja. U stručnom mišljenju, Komisija za usmjeravanje djece s posebnim potrebama, definirala je vrstu i razinu djetetovog deficita, prepreke ili poremećaje te je temeljem utvrđenih obrazovnih potreba djeteta predložila njegovo usmjeravanje u odgovarajući odgojno-obrazovni program. Potom je Zavod Republike Slovenije za školstvo, na temelju stručnog mišljenja Komisije, izdao odluku o usmjeravanju u odgovarajući odgojno-obrazovni program. Dječak je u odluci definiran kao dijete s potpunim gubitkom sluha jer čuje samo pomoću umjetne pužnice i usmjeren je u prilagođeni odgojno-obrazovni program s dodatnom stručnom pomoći. Dodijelili su mu tri dodatna sata stručne pomoći, od čega dva sata rada sa surdopedagoginjom i jedan sat savjetovanja. Odluka vrijedi do promjene razine edukacije.

Potom je ravnatelj osnovne škole imenovao stručnu skupinu koju čine stručnjaci uključeni u provedbu odgojno-obrazovnog programa (razrednik, surdopedagog i školski psiholog). Stručna skupina izradila je individualizirani program za učenika.

Iz individualnog programa proizlazi da učenik ima sljedeće prilagodbe:

Prilagodbe prostora	<ul style="list-style-type: none"> - treba sjediti u prvom ili drugom redu, u blizini učitelja ili na mjestu gdje ima optimalne mogućnosti pratiti nastavu učitelja i koncentrirati se na rad u školi - treba sjediti s kolegom koji mu želi pružiti potrebnu pomoć
Vremenske prilagodbe	<ul style="list-style-type: none"> - u usvajanju, razumijevanju i ponavljanju školskog gradiva posvetiti više vremena
Poučavanje, davanje uputa i prijenos znanja	<ul style="list-style-type: none"> - primjenom multisenzornog pristupa u svim fazama nastave - učitelj tijekom nastave treba biti okrenut prema učenicima, biti statičan tijekom govora i ne govoriti dok piše na ploču - učitelj mora govoriti glasno, jasno i razgovijetno i ne pretjerano gestikulirati - učitelj mora imati osvijetljeno lice - učitelj ne smije pokrivati usta frizurom, rukom, žvakanjem - učitelj mora koristiti kratke rečenice - učitelj ne smije skakati s teme na temu - tijekom nastave potrebna je kontinuirana provjera razumije li učenik gradivo - tijekom korištenja audio-vizualnih pomagala treba mu, po potrebi, omogućiti individualno slušanje izvan učionice
Metodološko-didaktičke prilagodbe (prilagodbe u organizaciji)	<ul style="list-style-type: none"> - kratke, jasne, konkretne i nedvosmislene upute, pitanja, informacije - podjela dužih, složenijih uputa na manje dijelove - po potrebi, dodatno objašnjenje pisanih i/ili usmenih uputa - po potrebi, dodatne upute za samostalne zadatke
Didaktički materijal	<ul style="list-style-type: none"> - što više didaktičkih pomagala i nastavnih materijala koji trebaju biti što jasniji: slikovne ilustracije, tablice, konkretni materijal
Prilagodbe u provjeri i ocjenjivanju znanja	<ul style="list-style-type: none"> - produženo vrijeme za provjeru i ocjenu znanja - provjera i ocjenjivanje znanja odvija se nakon prvih nastavnih sati kada je koncentracija visoka i nema umora - u odjelu se provodi pismeni ispit i provjera znanja; u slučaju da učeniku treba više vremena, pismena provjera znanja izvodi se izvan odjela - izvodi se i usmena provjera znanja, ali se ne ocjenjuje - na glazbenom odgoju vrši se provjera pjevanja, ali se ne ocjenjuje - diktat se piše individualno, izvan odjela - kod govornih nastupa ne uzimaju se u obzir greške nastale kao posljedica urođenih poremećaja

Tablica 1: Prilagodbe zapisane u individualiziranom programu učenika

Sadržaji individualiziranog programa su prvenstveno bili usmjereni na područje slovenskog jezika sa sljedećim ciljevima:

- produžiti i poboljšati slušnu pažnju, slušnu diferencijaciju i razumijevanje teških, manje poznatih riječi, izraza, alegorija, prenesenog značenja, zagonetki,
- obogatiti aktivni i pasivni rječnik,
- poticati aktivno govorno i pisano izražavanje na književnom jeziku složenim, gramatički ispravnim rečenicama,
- poboljšati slušno i govorno razlikovanje te pravilno izgovaranje engleskih riječi, čitati s razumijevanjem,
- ritmički ispravno izvoditi pjesme,
- jasno, razgovijetno, sustavno i u odgovarajućem tempu rješavati zadatke
- širiti opće znanje i vidike.

Iz procjene individualiziranog programa kod učenika je utvrđeno da:

- se tijekom školske godine iznimno trudio,
- da je neprestano i u koracima usvajao gradivo,
- da se vježbama poboljšalo ritmičko izvođenje pjesama,
- da je zadatke rješavao koncentrirano i sustavno,
- da je redovito rješavao domaće zadaće,
- radu je pristupio ozbiljno, s mnogo motivacije i uložio veliki trud u individualni rad.

Učiteljica i surdopedagoginja opisali su učenika kao veoma ljubaznog, dobro odgojenog, veselog i radoznalog. Nije imao većih poteškoća u usvajanju školskog gradiva i u razumijevanju te je redovito izvršavao sve svoje obveze. Učenik s umjetnom pužnicom lijepo je rehabilitiran, pažljivo sluša i razumije sadržaj u svim okruženjima. U nastavi je bio uključen istim intenzitetom kao i ostali učenici. Tijekom nastave pažljivo je slušao i aktivno sudjelovao tako da je pratio provjeru domaćih zadaća i nakon objašnjenja učiteljice postavljao dodatna pitanja, ako mu materija nije bila razumljiva. Učenik se javljao i aktivno sudjelovao na nastavi. Spremno je iskorištavao prilike, izlazio pred ploču rješavati zadatke, često se javljao za glasno čitanje pred razredom, nadopunjavao učiteljicu pri društvenim ili prirodoslovnim znanostima i s veseljem je sa svima dijelio svoja iskustva. Iz potonjeg je vidljivo da učenik ima visoki stupanj samopouzdanja i da se ne "skriva" u učionici kako bi bio neupadljiv. Povremeno, kad je već bio umoran, događalo se da nije pratio nastavu i odlutao mislima. To se najčešće očitivalo na petom i šestom školskom satu. Za gluhe učenike koncentracija je od velikog značenja jer je višesatno čitanje s usana veoma naporno i teško, zato se takvi učenici brže umaraju i zbog toga teže prate nastavu.

Učenika možemo pohvaliti jer se, unatoč invaliditetu, nije izdvajao od drugih učenika. Učenik je bio vrlo dosljedan, detaljan, ustrajan i ambiciozan. Doista je želio dobar uspjeh i mnogo se trudio kako bi ga ostvario. Poteškoće su se pokazale kada je u razredu bilo nemirno s previše slušnih podražaja ili kada je učiteljica davala upute tako da nije mogao pratiti njezine izraze lica. Na sreću, učenik je bio veoma intuitivan, pažljivo je pratio događanja u razredu i reakcije svojih školskih kolega.

Ako nešto nije razumio, postao je anksiozan i uznemiren. Tada mu je bilo potrebno pomoći dodatnim objašnjenjima.

Učenik je bio vrlo uspješan na sportskom i likovnom području. Volio je sudjelovati u različitim nastavnim i izvannastavnim sportskim aktivnostima. Želim istaknuti i njegovu kreativnost u likovnom odgoju u koji je uložio veliki trud i bio izuzetno detaljan. Također, bio je vrlo kreativan u pisanju tekstova i pjesama. U kvaliteti pisanja eseja i rečenica učenik se nije razlikovao od svojih kolega iz razreda. Moguće je da je napravio kakvu gramatičku pogrešku. Govorni nastup izveo je s velikim samopouzdanjem. Govorio je jasno i razgovijetno. Artikulacija je bila prikladna i bez posebnih značajki. Čak i tijekom dramske predstave, njegov je nastup bio doista uvjerljiv.

Poput ostalih učenika, i gluhi učenik s umjetnom pužnicom pjevao je na glazbenom odgoju. Pjevao je veselo i bez srama, bez obzira na poteškoće s ritmom. Pravilno praćenje ritma pjesme također je predstavljalo jedan od ciljeva individualiziranog programa, a ocjena pokazuje da je uspješno napredovao i na tom području.

Školski kolege su gluhog učenika s umjetnom pužnicom dobro prihvatili i pokazali pozitivan odnos prema gluhoći. Bio je omiljen među školskim kolegama.

Na satovima dodatne stručne pomoći bio je aktivan i spremno je sudjelovao. Sa surdopedagoginjom najviše vremena posvetili su nadogradnji sadržaja, poticanju i razvijanju kognitivnih procesa i širenju općega znanja. Povremeno bi obradili određeni sadržaj koji se prethodno obrađivao na odjelu. Veliki broj zadataka bio je vezan na čitanje s razumijevanjem. Razumijevanje pisanog gradiva i pismeno izražavanje bilo je zadovoljavajuće. Bilo je poteškoća s razumijevanjem manje poznatih i glasovno „teških“ riječi te tuđica. Zato ih je neispravno izgovorio i zapisao. Bio je brz i impulzivan u rješavanju različitih didaktičkih zadataka pa je napravio nekoliko pogrešaka. Zadatke je često rješavao metodom „pokušaj-pogreška“. Ipak, postignut je napredak na području sustavnog rješavanja problema i istovremenog usvajanja jednog ili više podataka. Tijekom rješavanja zadataka u razredu često se uspoređivao i natjecao sa školskim kolegama u brzini rješavanja, što nije baš bilo primjereno. Inzistirao je na zadacima koji su mu se sviđali i želio ih je riješiti. Tada je najbolje prihvaćao savjete. Zadatke je rješavao s većom razinom koncentracije i manje grešaka, odnosno, često ih je bio svjestan i sam popravio. Rječnik učenika bio je jako bogat, posjedovao je puno općeg znanja i smisleno je pripovijedao o svojim iskustvima. Učenik je bio radoznao i često je postavljao pitanja jer ga je zanimalo puno stvari.

3. Zaključak

Moramo biti svjesni da se unatoč svim pomagalima i prilagodbama gluhoća ne može prilagoditi do te mjere da bi gluhi učenik s umjetnom pužnicom mogao biti jednak u govoru i slušanju. Ipak, toj razini možemo se približiti do te mjere da gluhi učenik s umjetnom pužnicom može sudjelovati u redovitom odgojno-obrazovnom procesu i pritom biti jako uspješan. Naime, gluhi kao i osobe zdravog sluha imaju jednaka prava na obrazovanje. Pritom ne smijemo zaboraviti da je gluhima posebno potreban pozitivan poticaj i podrška, prvenstveno od strane roditelja.

Roditelji su bili velika potpora učeniku, vjerovali su u njegove mogućnosti, poštovali ga i prihvatili. Nisu radili umjesto njega, već zajedno s njim i - što je najvažnije - bili njegova podrška. Danas se njegovi roditelji s osmjehom na licu prisjećaju da su nekoć mislili kako njihov sin nikada neće pohađati normalnu osnovnu školu. I ne samo to - pohađa je sa svojim vršnjacima i jako je uspješan! Učenik nikada nije pravio probleme jer ne čuje. Znao je da ako nešto želi, može to i učiniti jer i gluhe osobe imaju normalne intelektualne sposobnosti.

4. Literatura

1. Schmidt, M. i Čagran, B. (2006). Gluhi i nagluhi učenici u integraciji/uključenosti. Maribor: Slavističko društvo.